

R E T T S B O K

for

Frostating lagdømme.

År 1939 den 8. juli ble lagnamsrett holdt i rettens lokale i Erling Skakkes gate nr. 60 i Trondheim til behandling av tvistemål for Trondheim lagsogn.

Rettens medlemmer:

1. lagdommer Fjarli, formann.
2. sorenskriver Svendsen, tilkalt dommer.
3. " " Krum, " "

Ankesak nr. 40/1938.

Ankende parter: Kristian J. Westvold og Oliver J. Rytrøen.

Prosessfullmektig: overrettssakfører G. Bull Aakram, Røros.

Motpart: Ole A. Galåen.

Prosessfullmektig og

opnevnt sakfører: advokat Olaf Klingenberg, Trondheim.

Efter råslagning og stemmegivning for lukte dører blev av-
sagt sådan enstemmig

D o m :

Gauldal herredsrett - sorenskriveren med domsmenn - avsa 14.
juli 1937 dom med sådan domsslutning:

"Saksøkeren Ole A. Galåen kjennes likeoverfor de saksøkte Kristian J. Vestvold og Oliver J. Rytrøen eiendomsberettiget til Røberget, g.nr. 118, b.nr. 1 i Røros landsogn og Lilleenget, g.nr. 131, b.nr. 53 i Os med den på disse eiendommer værende skog.

Saksøkte Kr. Vestvold dømmes til innen 2 - to - uker fra denne doms forkynnelse å betale til saksøkeren Ole A. Galåen 20 - tyve - kroner.

Saksomkostninger tilkjennes ikke."

Denne dom har Kristian Johansen Westvold og Oliver J. Rytrøen

ved ankeerklaring av 11. september 1937 med tillegg av 9. oktober s. a. bragt inn for Frostating lagmannsrett, hvor den ankende part er har nedlagt sådan påstand:

1. Herredsrettens dom opheves og Kristian J. Westvold og Oliver J. Rytrøen frifinnes.
2. Ole A. Galåen dømmes til å betale saksomkostninger til Kristian J. Westvold og Oliver J. Rytrøen.
3. Ole A. Galåen dømmes til å betale omkostninger til det offentlige som om de ankende parter ikke hadde fritagelse for rettsgebyrer m. v. "

Motparten, Ole A. Galåen, har ved den for ham opnevnte pro-
sessfullmektig, advokat Olaf Klingenberg, nedlagt sådan påstand:

1. At herredsrettens dom stadfestes.
2. At der tilkjennes undertegnede befalte sakfører godt-
gjørelse av det offentlige for sakens utførelse efter
rettens ansettelse.
3. At de ankende parter in solidum tilpliktet å erstatte
det offentlige sakens omkostninger for begge retter".

Om sakens gjenstand og nærmere omstendigheter henvises til
begrunnelsen for herredsrettens dom.

Efter ankeerklaringen angripes herredsrettens dom fordi den
den har funnet:

1. At staten ved Kongeskjøtet av 27. februar 1835 vedkommende
Røberget overdrog også den på engeslettene voksende skog.
2. At Lilleenget ved skjøte av 6. juli 1882 er solgt til eien-
dom til Arne Galåen også når det gjelder skogen og at det
måtte na vært brukt ganske andre uttrykk såfremt det bare
var en bruksrett til slåtten som blev overdratt."

For lagmannsretten er ført 20 vidner, derav på åstedet

3. Retten har foretatt åstedsoefaring ved Røberget og Lilleenget

i Kjurudalen. Det er dokumentert rettsbok over bevisoptagelse 22. desember 1938 ved Nord Østerdal sorenskriveri, hvorunder er avhørt ett vidne, og rettsbok av 12. juni 1939 over bevisoptagelse ved Hadeland og Land sorenskriveri, hvorunder også er avhørt ett vidne.

De to eiendommer som det tvistes i om i denne sak, ligger langt nord i Kjurudalen, undertiden også benevnt Kjøllidalen. De ligger begge på dalens østside og støter op til hinannen slik at de bare adskilles ved en bekk, som oftest benevnes Røbergbekken; men også andre betegnelser forekommer. For en overfladisk betraktning fremtrår nu begge eiendommer som skogteiger, som strekker sig fra dalens bund, (hvor bekken Kjurua løper sydover ut i øvre Hanksjø) og opover til den rygg som danner den naturlige avslutning på dalsiden. Men begge eiendommer betegnes i dokumentene som engslåtter eller slåtter, (markslåtter). Det er sannsynlig at begge eiendommer nu er mere tilvokset med skog enn før, fordi slått i disse strøk ikke har samme betydning som tidligere og drives mindre. I Røbergenget står fremdeles høiløe og en opholdshytte for slåttefolk. Disse hus tilhører Ole Galåen og står på den såkalte Støvollen, nær nordgrensen av den del av Røberget hvor han (Galåen) har sine slåtter. Denne voll er ikke avmerket på rektangelkartet.

Røberget er erhvervet fra staten ved Kongeskjøte av 1835, efterat det tidligere hadde vært brukt i kraft av byksel. I skjøtet av 1835 er henvist til lovene om det benefiserte gods av 20. august 1821 og 4. august 1827. I teksten heter det at det "meddeles dem" (kjøperne) "lovlig eiendomsskjøte på bemeldte engslåtter ved Røberget". Det henvises til kondisjoner som sier: "Bemeldte eiendom selges med påstående husebygninger, såfremt disse er Staten tilhørende, og alt tilliggende på nærmere høieste approbation til Odal og Eiendom for leilendingene"

Uttrykkene efterlater nogen tvil om meningen, når man har fått bragt på det rene, slik som tilfellet er i denne sak, at engslåtter

sletter i Dalsbygda lenge har vært betraktet som særskilte eiendoms-gjenstander, og at de dels er frasaolgt gårdene som de oprinnelig har tilhørt, og at de ved frasalget ikke sjelden er blitt særskilt matrikulert.

Når det heter at skjøte meddeles på "engslettene", kan dette bety at det bare er slåtterrettighetene på det nevnte område som er solgt. Dette vil være i overensstemmelse med den oppfatning og språkbruk som nu anvendes i Dalsbygda. På den annen side synes uttrykket "eiendomsskjøte" i selve skjøtet og betegnelsen "bemeldte eiendom", "alt tilliggende" og "til odel og eiendom" i kondisjonene nærmest å tyde på at det her gjelder en overdragelse av hele grunnstykket med alt hvad dertil hører.

Denne siste forutsetning vinner i styrke ved den omstendighet at det i tilfelle må antas at det måtte bli staten som skulde sitte igjen med rådigheten over skogen og de øvrige rettigheter som ikke gikk med i overdragelsen. Men det foreligger ikke noget som tyder på at staten har gjort nogen rett gjeldende over skogen. Fra opsitterne i Dalsbygda hevdes at skogen dengang var sameiefor en del gårder der, og denne oppfatning har opsitterne i denne grenn senere, omkring 1880, søkt å realisere ved en skogdeling. Denne skogdeling synes å ha stoppet ved Røbergbekken.

Det er på det rene at i det område som benevnes Røbertget, Røbergengen eller Røbergslåttene har det fra Ole Galåens side og fra hans fars side vært utøvet ikke bare slått, men også hugst av ved, som er kjørt hjem til gården. Denne veddrift har pågått gjennom lang tid. Ved en rekke vidneprov må det ansees bragt på det rene at veddrift har funnet sted jevnlig, om ikke akkurat hvert eneste år, i de siste 60 a 70 år. Man kan ikke komme lenger tilbake i tiden ved prov fra personer som nu lever; men det er neppe grunn til å anta at bruken skulde ha vært anderledes i tiden forut, helt tilbake til Kongeskjøtet av 1835. Mot denne veddrift er det

ikke fremkommet protest fra nogen kant, før efter 1933, da den ankende part, Westvold, kom som eier til gården Fremstugjelten i Lølsbygd. I 1934 kjøpte han hjem en del ved som var hugget i Røberget, hvor han hadde fått påvist en skogteig som skulde tilhøre hans gård. Det var dette som gav anledning til at denne sak blev reist. - Et par ganger har hugst vært forsøkt i Røberget av andre, men har møtt protest fra Galåens eier. Dette var tilfelle i 1903.

Det må således slås fast at det er eieren av Galåen som i menns minne og på det nærmeste ubestridt har utøvet rådigheten også over skogen i Røberget. Denne omstendighet danner en sterk støtte for den oppfatning at overdragelsen i 1835 var en overdragelse ikke bare av en slatterett, men av den fulle eiendomsrett til Røberget.

I alle tilfelle må ~~zist~~ man anta at den lange utøvelse av all den rådighet som det i praksis kan bli tale om over grunnstykket Røberget, danner grunnlag for eiendomsnevnd. De tvil som kan reise sig fra uttrykkene i skjøtet av 1835 og i kondisjonene, må derfor ansees fjernet ved den bruk som grunnstykket har vært gjenstand for, en bruk av så lang varighet og forøvrig av den beskaffenhet at den tilfredsstiller betingelsene for hevd.

Man kommer derfor til det resultat at Ole A. Galåen må anerkjennes som eier av det grunnstykke som betegnes som Røberget, og om hvis grenser det ikke er reist tvist.

Nabostykket Lilleenget står i en noget annen stilling. Denne slått tilhørte før 1882 eiendommen Nygård øvre i Os, men blev det nevnte år frasolgt denne eiendom av den daværende eier Elias Thoresen Nygård. Kjøperen Arne Tolléfsen Galåen, far til motparten i denne sak. I skjøtet av 8. juli 1882 karakteriseres salgsgjenstanden som "Markslåtten Lilleenget i Kjøslådalen". Kjøpesummen var 150 kroner. Av skjøtet fremgår at det den gang stod en hølise på Lille-

enget. Under befaringen nu kunde den ikke sees, og heller ikke stedet hvor den hadde stått blev påvist.

Denne markaslått var skyldsatt samme år, forretningen er avholdt 4. juli. I denne netter det at den blev holdt for å "dele og skyldsette" eiendommen "i anledning av at Elias Thoresen Nygård har avhendet til Arne Tollefsen Galåen en del av samme". Videre heter det: "Parcellen, der består av en Markaslått" og så beskrives grensene.

Det må erkjennes at uttrykksmåten også her etterlater adskillig tvil. Ordene "dele", "avhendet", "parsellen" kan tyde på overdragelse av grunnstykket med hvad dertil hører. Men ordet "markeslått" tyder på at det bare dreier sig om slätterrettigheten. Det er uklart om selgeren bare hadde rådigheten over slätten eller om han tillike eiet skogen. Uttrykksmåten i skjøte og skylddeling gir ingen sikker vedledning herom. Skogdelingen for strekningen sønnenfor Røbergbekken i 1880-årene taler dog sterkt for at det bare var slåttene som i dette strøk var utskilt som eiendomsgjenstander for de enkelte gardar, medens selve skogen lå i sameie. Dette stemmer også med opfatningen i Dalsbygda nu for tiden, slik som man kjenner den fra vidneprovener og de øvrige opplysninger i saken.

Men hvis skogen lå i sameie i dette område inntil skogdelingen i 1880-årene, så hadde Elis Nygård ingen rett til selge mere enn bare slätten, han kunde da ikke selge skogen. Når man leser dokumentene i lys av disse omstendigheter, ledes man til å anta at ordet "Markaslått" her har reel betydning som betegnelse bare for slätterrettigheten med utelukkelse av rettigheten over skogen.

Mot denne forståelse av skjøtet og skylddelingen av 1882 er innvendt at isåfall blir skylddelingsmennes attest om "at der ved denne deling ei er foranlediget noget sameie" misvisende.

Retten oppfatter denne bemerkning i skylddelingsforretningen således at nytt sameie ikke er opstått ved delingen. Og lest på denne måte blir bevidnelsen riktig. Hvis nemlig selgeren bare disponerte slåttene, men ikke skogen, så bestod allerede før salget et sameie over samme grunn av slåtteeier og grunneiere. Ved salget kom en ny slåtteeier; men det gamle sameie blev uforandret, således at slåtten var på en hånd, skogen på en annen. Bevidnelsen kan således vere like riktig enten salget omfattet bare slåtten, eller det gjaldt grunnstykket som samlet hele.

Selve bruken gir for dette stykkes vedkommende ikke synderlig støtte for den mening at skogen fulgte med i salget. Det foreligger nemlig ikke videre opplysning om hugst i dette stykke i tiden efter 1882. Enkelte stubber blev visstnok påvist under befaringen, men de var få og fantes mest i sydkanten av stykket og kunde tyde på at det bare var tilfeldig hugst over grensen fra den sønnenfor tilstøtende skogseier. Den hugst som vidnene har forklart sig om, synes i alt vesentlig å ha foregått i Røbergstykket. Intet vidne kunde på åstedet forklare at det hadde sett vedstøer i Lilleengstykket eller andre merker efter hugst i dette stykke.

Man kan således for dette stykkes vedkommende ikke finne bevis for en sådan bruk at den kan danne grunnlag for eiendomshevd.

Av det således anførte blir resultatet at bevis ikke kan ansees ført for eiendomsrett til skogen på Lilleengstykket fra Ole Galåens side, og konsekvensen blir da at de ankende parter må frifinnes forsåvidt denne eiendom angår.

Om den erstatning på 20 kroner, som den ankende part, Westvold, ved herredsrettsdommen er pålagt å utrede til Ole A. Galåen, har det for lagmannsretten ikke vært reist nogen særskilt tvist. Under befaringen blev det påvist at den ved som Westvold bemektiget sig og kjørte hjem, var hugget i Røbergstykket. Efter lagmannsret-

tens resultat m. h. t. eiendomsretten til dette stykke, må følgelig herredsrettens avgjørelse av erstatningsspørsmålet stadfestes.

Med hensyn til saksomkostningene bemerkes: Eiendomsforholdene i det område hvor de under saken omhandlede to eiendommer er beliggende, må betegnes som særdeles uklare. Det er bl. a. uklart om forholdet mellom staten og gårdbrukerne i Dalsbygda. Det er også uklart om fylkesgrensen. Etter rektangelkartet skulde begge de eiendommer som tvisten gjelder, ligge i Hedmark fylke; men adskillige opplysninger i denne sak tyder på at den ofte nevnte Røbergbekken har vært ansett som fylkesgrense i dette strøk. Alt dette har medført at begge parter må sies å ha hatt gode ~~gode~~ argumenter for sine påstander, og det må derfor anses helt beføiet å bringe saken inn for lagmannsretten. Av hensyn hertil og til det utfall saken får for denne rett finner man at saksomkostninger ikke bør tilkjennes for nogen av rettene.

Ved Justisdepartementets bevilling av 21. januar 1938 har Ole Galaen fått fri sakførsel i denne sak. Som hans prosesafullmektig er opnevnt advokat Olaf Klingenberg som har utført sitt hverv forsvarelig. Hovedforhandlingen har tatt 3 hele arbeidsdager. Den 3. dag blev det arbeidet uten middagspause til kl. 17 forat advokaten kunde komme med toget til Trondheim kl. 18,00. Forarbeidet har vært betydelig. Herom henvises til arbeidsoppgave, som oppgir at forarbeidet har tatt 9 a 10 arbeidsdager. Han oppgir sine utlegg til porto og telefon m. v. til kr. 24,40. Man antar at hans salar av statskassen for sakens utførelse for lagmannsretten bør ansettes til 600 kroner, under vanlig forbehold om revisjon. Hertil kommer de nevnte utlegg på kr. 24,40.

D o m s s l u t n i n g :

Motparten, Ole A. Galaen, kjennes overfor de ankende parter, Kristian J. Westvold og Oliver J. Rytrøen eiendomsberettiget til Røberget, g.nr.

Røberget, g.nr. 118, b.nr. 1 i Røros landsogn med den på eiendommen værende skog.

Kristian J. Westvold dømmes til innen 2 - to - uker fra denne doms forkynnelse å betale Ole A. Galåen 20 - tyve - kroner.

Forøvrig frifinnes de ankende parter for motpartens krav i denne sak.

Det tilkjennes ikke saksomkostninger.

Den opnevnte prosessfullmektig, advokat Olaf Klingenberg's salær av statskassen for lagmannsrettesakens utførelse ansettes til 600 - seks - hundre kroner, hvortil kommer utlegg kr. 24,40.

Dommen blev lest op for åpne dører.

Advokat Klingenberg var tilstede og påhørte oplesningen.

Han forlangte skriftlig gjengivelse.

Ludv. Fjærli

S. G. Svendsen

R. Krum

Avskriftens riktighet bekreftes